Ч. 36 (12.692). Львів, середа 18. лютого 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Промова бебіста Певного і волинська дійсність.

(Кореспонденція з Волині.)

Кременець, лютий 1931.

Санаційні газети останніх днів присвятили багато місця промові, виголошеній 5. лютого українським бебеком з Волині П. Певним у часі соймової дискусії над бюджетом. Видно, що вона дуже припала до смаку санаторам та відповіла вповні їх потребам. П. Певний говорив у своїй промові про льояльність українського населення Волині і наводив докази тієї льояльности, а саме: українці на Волині — казав не беруть участи в жадній акції проти Польщі; вони вислали до законодатних палат аж 8 послів і сенаторів санаційного табору (чому не всіх 21?); ретельно платять всі податки і точно виконують усякі повинности, а своїх синів посилають до польського війська; вони всі готові на перший заклик одностайно стати на оборону польських границь як на сході, так і на заході і взагалі виконувати без ніякого застереження все те, що влада накаже. Виходячи зі становища повної льояльности, промовець заявив, що він зі своїми клюбовими товаришами буде голосувати в соймі за урядовим проєктом бюджету без ніяких поправок, хоч у ньому не узгіднено ніякої позиції для волинських українців...

Санаційний табор як у пресі так і з парляментарної трибуни, устами санаційних послів, як рівнож і представників уряду, не раз запевняв, що українці дісталиб усі блага, повне забезпечення національно-культурного розвитку й добробуту, якби вони зреклися „протидержавної“ діяльности та виявилиб льояльність супроти польської держави. Тепер устами п. Певного санаційний табор признав уже, що українське населення на Волині цілковито задовольняє всі вимоги польської льояльности, навіть у її санаційному розумінні. Тому тепер вільно кожному волиняkові поставити панам санаторам таке питання: Щож мають українські мешканці Волині за таку льояльність?

Слідом за державними чинниками „кла„аїть своє відношення до „Просвіт“ і органи самоврядування (ґмінні, міські ради і соймики). Давніше деякі з них вставляли до своїх бюджетів дотації на „Просвіту“ і навіть деколи виплачували гроші, але тепер адміністрація просто скреслює такі позиції з бюджету. Тому „Просвіти“ позбавлені всякої допомоги, мусять істнувати лише при допомозі своїх злиденних матеріяльних засобів..

Даремно булоб нашому волинському громадянству шукати розради й духовної потіхи у церкві. Остання цілковито віддана під московське панування. Священик на Волині, якщо не москаль, то удає з себе „рускаво“; серед населення майже ніяким авторитетом не користується, він для них чужий, він є лише „уженднік стану цивільнего“. Колиж прийдеться вдатися у якійнебудь справі до консисторії, то й там зустріне селянина московська погорда, а попри те ще й матеріяльний визиск, бо там за кожний крок треба платити. При тому нема потреби доказувати, що вища церковна єрархія, консисторія і ціле духовенство на Волині поводять себе так, як цього хоче санація.

Волиняк.

Суспільна опіка.

Зміст промови сен. О. Кисілевської, виголошеної 13. лютого 1931 р. у бюджетовій комісії сенату при розгляді бюджету мін-ства праці й суспільної опіки.

Промовниця зазначує на вступі, що її позиція дуже важка, бо — як каже досвід — потреб українського народу зовсім не береться під увагу у бюджеті мін-ства праці й суспільної опіки. Однак знаючи, що мовчанку вважають згодою на дану справу, сенаторка мусить сказати кілька слів по суті.

В першу чергу промовниця порушила справу українських інвалідів та зокрема вдів і сиріт по вояках УГА. В часі змагань УГА всі народи старалися добути собі самостійність. Одні це осягнули, другі ні, але це ще не може стати притокою до того, щоби побіджених не трактовано як всіх інших інвалідів, вдів і сиріт по вояках. Коли вимагається від них виконання всіх громадянських обовязків, то треба відноситись до них теж, як до всіх інших громадян.

Дальше порушила промовниця справу розвязання „Товариства допомоги політичним вязням“. Як відомо, така допомога істнувала за відома влади ще при „Горожанських Комітетах“, опісля як „Комітет допомоги політичним вязням“. Після його розвязання основано „Український Добродійний Комітет“, однак влада не хоче затвердити його ані не дає дозволу на заснування іншого такого товариства на статутовій підставі, так, що тепер родини вязнених (здебільша зовсім невинно) можуть допомагати їм лише при помочі людей доброї волі. Але і цих людей переслідується, як он у Коломиї, де всі пані, що несли поміч своїм увязненим кревним та знайомим, покликано на поліцію, переслухувано та випитувано, чи не був це який постійний комітет, який робив якусь нелеґальну роботу і т. д. І хоча нічого на ділі не було, всі пані мають судову справу за приналежність до тайного товариства. З тої самої причини арештовано українську письменницю Блажкевичеву і не вважаючи на маленьку дитину, яку сама кормить, перевезено її з Денисова, де вона живе, до 29 км. віддаленого Тернополя і там щойно, після переслухання, випущено її. Промовниця взиває уряд, щоби дозволив на заснування товариства помочі політичним вязням.

Дальше згадує, що наші добродійні й гуманітарні товариства, бурси, захоронки, Т-во Опіки над молодю, Порадня Матерей і інші, не мають ніякої помочі від держави, хоч роблять для українців таку саму хосенну роботу, як аналогічні польські товариства й організації — щедро субсидіовані — для поляків. Найтяжче той брак всякої опіки відбивається на селах. Матір не має там ніякої помочі, поради ні охорони, часто на селі нема навіть іспитованої повитухи, наслідком чого не одна мати марно гине.

Тяжка доля сільської дітвори, особливо маленької, коли то мати в часі пільних робіт мусить лишати її саму без дозору в дома чи на вулиці. З тої причини буває багато нещасть, каліцтв, дітвора вчиться всього злого та нераз спричинює пожежі. Щоби цьому лихові запобігти, матері самі за свої малі гроші, при помочі жіночих товариств, Т-ва Опіки над молодю або Рідної Школи, закладають діточі садки, бодай на час робіт у полі. Влада, замісць іти назустріч такій гарній акції матерей-селянок, не дозволяє на відчинювання нових садків, а істнуючі зачиняє, дарма, що ведуть їх фахові кваліфіковані сили.

Подаю лиш деякі приміри з минулого літа: розвязано діточі садки у Грималові, Скалаті, Вербівцях, Денисові, Купчинцях, Драганівці і ін., часто не подаючи причини, або причину неістнуючу, напр., що нема кваліфікованої сили, хоча вона є, або що нема відповідного помешкання, хоча читальняна саля велика і вигідна. Тому промовниця взиває уряд, що коли він не допомагає цій акції, хай бодай не шкодить їй. Переслідується не лише діточі садки, але й тих, що помагають селянкам закладати їх, як це було напр. в часі пацифікації. Тодіто довгий час вязнено заслужену на тому полі голову Союзу Українок в Радехові п. Селезінкову, п. Кравчичеву з Отеневич і ін.

Взагалі положення села розпучливе. Нужда, низькі ціни на сільські продукти, безробіття, хороби. Статистика показує при поборі рекрута, що ніколи стан здоровля села не був такий ли-

хий, як тепер, далеко гірший, ніж міста, чого досі ніколи не бувало. Переведені лікарські огляди дітвори деяких шкілок Р. Ш. на Покутті стверджують, що 50—60 проц. дітвори заражених туберкульозою. Село бідує, як ніколи досі! Нема праці в краю, нема де виїхати на заробітки. Коли така нагода й трапиться, то дозволяється на виїзд звичайно туди, де умовини найважчі, як он до Франції до очищування піль від гранатів, при чому можна напитати собі каліцтва, а то й згинути.

В дальшій частині своєї промови сен. Кисілевська порушує — на тлі описаної нужди села — т. зв. „пацифікаційну" акцію. З цензурних причин цю частину пропускаємо.

Присутній міністр праці й сусп. опіки ґен. Губіцький відповів, що „з цікавістю слухав так живо виголошеної промови". Щодо справи допомоги українським інвалідам, міністр заявив, що тим, які воювали проти Польщі, польський уряд не може давати ніякої помочі. „Рускі" товариства, які на це заслуговують, ту поміч дістають, але не можна — мовляв — помагати таким, як он Реміснича Бурса, яка — як це оголосив „Новий Час" — зложила 20 зол. на політ. вязнів з нагоди смерти О. Басарабової. Також не всі захоронки під оглядом ґіґієнічним відповідають вимогам, які ставиться до таких інституцій, і тому їх теж не можна підтримувати. Щодо еміґрації, то українці мають „Т-во Опіки над еміґрантами", яке дуже добре заступає ці справи...

Ще про найважніший момент в історії України.

(До заміток д-ра Миколи Чубатого.)

Після статтей д-ра Чеховича суперечку над порушеним мною в „ЛНВ", 1930/VI., питанням д-р М. Чубатий спровадив з тону та рівня доґматично-релігійних спорів XVI.—XVII. в. на властивий шлях спокійної, річевої, наукової дискусії („Діло", 1931, чч. 15—19) і це спонукує мене забрати ще раз в цій справі голос та при цій нагоді вияснити деякі справи, що дали притоку до непорозумінь.

Як бачу, то д-р Чубатий зовсім рішучо відкидає „праську" тезу про початки української національности вже в доісторичні часи, але й не погоджується з моїм поглядом, що український нарід став окремою індивідуальністю-нацією щойно через прилучення півд.-західної части давньої Руси до Литовської Держави в другій половині XIV. в., бо, мовляв, годі класти творення української нації „на час найбільшої анемії політичної, господарської, церковної та взагалі культурної тої етнічної маси, з якої мала саме тоді творитися окрема нація". На його думку процес творення української нації відбувся вчасніше, в другій половині XI. і в XII. в. Цей процес почався, каже д-р Чубатий, після смерти Ярослава Мудрого та закінчився з моментом утворення Галицько-Волинської Держави (1199 р.). Це вже справа зовсім інша, як з „доісторичними" часами і ріжниця в поглядах виходить, як зараз покажемо, не надто вже великою, особливо коли тямити, що нації повстають не через ніч, ані через рік, але їхнє формування відбувається непомітно, протягом цілих століть.

До цих виводів д-ра Чубатого хочу докинути кілька заміток. Перш за все не можу погодитися з поглядом, немовто в пору литовської окупації „етнічна маса", котра жила на занятих Литвою землях, була в стані такої всебічної анемії. Політично вона була безперечно квола, але культурно зовсім ні, коли зуміла в короткім часі засимілювати своїх завойовників! Зрештою анемія чи активність не важні для питання, про котре нам іде, бо повставання окремої національности зовсім не належить до катеґорії емоціональних актів, лише є вислідом ріжних посторонніх чинників і впливів, від даної етнічної маси здебільша зовсім незалежних. Так прим. хорвати стали окремою від сербів нацією через те тільки, що попали під панування Угорщини і вона втягнула їх у сферу західних культурних впливів. Та найважніше те, що я ніде того не казав, немовто населення загорнених в XIV. в. Литвою земель було „етнічною масою", з котрої мала щойно „творитися окрема нація". Це чисте непорозуміння! Зовсім навпаки: в інкримінованій статті в „ЛНВ", 1930/VI., я виразно підчеркую і факт повстання ок. середини XII. в. двох окремих політичних осередків на области давньої Руси, в Галичі та Володимирі над Клязмою, і закріплення в них окремих удільних династій, і роздвоєння на церковнім полі, котре вийшло через переселення київських митрополитів на північ, та засування окремої митрополії в Галичі — вказуючи на них, як на чинники, котрі в старій одноцільній Руси витворили політично-культурне, а слідом за ним і національне зріжничкування між південним заходом та північним сходом. На ті часи, тобто на другу половину XII. і на XIII. в., я й кладу **початки** формування української нації. Я зовсім не думаю, щоби в моменті, коли Литва загорнула південно-західні території давньої Руси, населення тих земель було якоюсь аморфною масою, з котрої щойно „мала творитися окрема нація", лише уважаю, що воно вже доволі далеко поступило в процесі творення цеї нації — а литовській окупації приписую рішаюче значіння тільки з огляду на те, що вона: 1) прискорила й остаточно завершила цей процес і 2) не допустила до його знищення, до **restitutio ad integrum**, через московську окупацію, яка без неї прийшлаб неминучо в кільканацять або кількадесять літ пізніше. Саме тому я й назвав литовську окупацію найважнішим моментом в історії України.

Це головний зміст моеї статті в „ЛНВ", 1930/VI., і мені приходиться тепер хібань пожалувати, що свої думки я подав у ній може в надто фраґментарній та згущеній, а через те дещо неясній формі.

Та цим ми ще не зовсім погодилися з д-ром Чубатим. Він, як сказано, пересуває процес творення української нації на дещо ранішу добу і всуває його в значно вужчі часові рямки, між смерть Ярослава Мудрого (1054) та утворення Галицько-Волинської Держави (1199 р.). Автор хоче свій погляд доказати тим, що в літописах термін „Русь" вже від половини XII. в. найчастіше означає полудне давньої „Руської Землі" в протиставленні до півночі, отже вже нинішню Україну. Я не приписував би цього роду доказам більшого значіння. Що правда, я й сам у відповіди на статтю д-ра Чеховича приводив цитати з літопису і з трактатів на зясування значіння терміну „Русь", але тільки тому, бо д-р Чехович з питомою собі авторитативною самопевністю твердив, що назва „Русь" від найдавніших часів уживалася виключно на означення українських земель; — отже мені йшло про виказання, що це неправда і що критик видимо не знакомий з джерелами. Щож до змісту поняття „Русь" у літописах, починаючи від середини XII. в., то він є дуже неоднаковий і непевний. Одно тільки виступає дещо виразніше, а саме, що Суздальщина і Ростовщина, як кольонізаційні области, не вважались властивою Русю; але не вважається нею й Галичина, як це признає сам д-р Чубатий. Зрештою ріжні, не дуже ясні цитати з літописів не остояться супроти факту, відомого з торговельних трактатів, що новгородці і смоленщани цілий XII. і XIII. в. називають себе русинами і Русю.

Отже і ця справа не має для вирішення питання, про котре тут іде, значіння, бо від середини XII. в. вже виступає ціла низка загально відомих фактів ріжних катеґорій, котрі мусіли відограти ролю товчків до політично-культурно-національного зріжничкування між південним заходом та північним сходом на просторах старої Руси. І тут прийшлосяб мені з приємністю ствердити повну згоду з поглядами д-ра Чубатого, колиб не те, що він початки того зріжничкування пересовує на ціле століття назад, до смерти Ярослава Мудрого. Я бодай у другій половині XI. в. не находжу ніяких признак такої диференціяції, яка сталаб у звязку з ґенезою української нації, і д-р Чубатий зовсім їх не подає. В добі, що настала після смерти Ярослава Мудрого, бачимо зовсім що інше, а саме боротьбу між принципом політичної єдности, вираженим в сеніораті, і змаганням до відокремлення поодиноких областей. Тут бачимо з одного боку зїзди князів (снеми) на спільні наради (в Любчу, Ветичах, Городку) та спільні походи у степ під кличем оборони „Руської Землі", а з другого наростання льокального удільного патріотизму, скупченого коло місцевих династій: на Чернигівщині біля Святославичів, у Переяславщині біля Всеволодовичів, на Підкарпатті біля Ростиславичів і т. д. Ще в першій четвертині XII. в. Володимир Мономах тримає у своїх руках більшу частину старої Руси, обєднюючи Переяславщину, Київщину, Турово-Пинщину, Смоленщину, Новгород і ціле Поволже — отже без розбору південні і північні руські землі. Ще під кінець XII. в. в безсмертнім „Слові о полку Ігоря" нота єдности цілої Руської Землі бренить доволі сильно, а представниками цієї Землі виступають поруч себе і Ярослав Осьмомисл і Ігор Святославич зі своїми сіверянами і Всеволод Святославич з курянами (з Курська). Всі факти господарської, правової і суспільної диференціяції, підобрані зовсім влучно д-ром Чубатим, до котрих можна би ще додати впливи західної культури, які вже виразно зазначуються нпр. на полі мистецтва у сплетенні византійського стилю з романським на области Галицько-Волинської Держави, — всі вони відносяться вже до другої половини і кінця XII. в., або й початків XIII. в.

Тому не бачу ніякої рації, щоби в пошукуванні за ґенезою українства забігати аж до середини XI. в. Коли не ділали ще причини, які у своїх наслідках довели до національного зріжничкування, то не міг заіснувати й сам факт зріжничкування.

Мирон Кордуба.

(Докінчення буде.)

Справа емеритур б. австр. урядовців.

Ратификація віденської конвенції.

Денник Законів ч. 8 з дня 31. січня 1931 в позиції 41 оголошує ратифікацію конвенції, заключеної дня 30. листопада 1923 у Відні між Нім. Австрією і австрійськими сукцесійними державами, що відноситься до управильнення всяких катеґорій емеритур, які необняті римською конвенцією з дня 6. квітня 1922 р.

Ця ратифікація полагоджує остаточно справу тих осіб, які не з власної вини неприняті до служби найшлися над пропастю і серед тяжких часів не можуть найти собі праці. Тому то вони не мали змоги здобути собі найконечніших засобів для себе і своєї родини.

У початкових уступах віденська конвенція подає ось такі постанови:

Активне службове відношення неперенесених ще дня 3. листопада 1918 р. в стан спочинку державних службовиків і військових осіб, які ніякою сукцесійною державою неприняті до служби, числиться за покінчене з днем 3. листопада 1918 р. або з пізнішим речинцем, з яким вони державою або за згодою держави перенесені в стан спочинку, якщо вони їй підпадають на основі наведених постанов віденської конвенції.

Вище згаданим особам признається, від 1. грудня 1923 р. почавши, емеритальне заосмотрення, якщо вони на підставі істнуючих 3. листопада 1918 р. старих австрійських норм з огляду на кількість літ відбутої служби, не зважаючи на їх здібність до повнення дальшої служби, були управнені до емеритального заосмотрення або мали право до відправи.

Виїмок становлять у кожному випадку такі особи:

1) які відмовилися від служби в цій державі, якої вони є горожанами або не зложили урядово від них вимаганого приречення (присяги),

2) які покинули службу або

3) які з власної вини не підчинилися загальному або спеціяльному візванню вступити до служби або зложити відповідну декларацію,

4) яких приняття до служби відкинено з огляду на публичне добро.

Це є найважніші постанови а інтересованим радимо запізнатися з повним змістом віденської конвенції. Згори зазначуємо, що всі інтересовані будуть обовязані предложити такі документи, які стверджувалиб їхній службовий ступінь з днем перенесення в стан спочинку, а дальше таку кількість літ служби, яка на підставі австрійського емеритального закону давала їм право до емеритального заосмотрення або до відправи.

На підставі ратифікації будуть видані виконавчі розпорядки дотичних міністерств, які будуть оголошені і якими слід цікавитися. Покищо радимо приготовити всі документи, що будуть мати вартість на ствердження права до емеритального заосмотрення.

Поява ратифікації віденської конвенції стає полекшою у тяжкому житті всіх тих, які такий довгий час ждали на справедливе полагодження цієї пекучої для них справи. Слідкуючи точно за життям цих досі покривджених жертв світової війни треба ствердити, що крім кількох випадків самогубств не було випадків, щоби нужда штовхнула тих людей на дорогу якогонебудь злочину. Хоч не всі, бо неодного скосила вже смерть, то всежтаки бодай деякі діждалися часу, в якому треба надіятися, будуть заспокоєні їхні оправдані претенсії до емеритури.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ.

САРНЕНЩИНА.

Теж „промисл“. Поліське воєвідство може мало й рацію, що спекалося Сарненщини, одинокого „промислового“ повіту: тут у Клесові, недалеко більшовицького кордону й нездорових східніх вітрів, іствує свій власний промисл, яким дуже пишалася Сарненщина, а навіть і ціле Полісся: тут є каміньоломи ґраніту. Яка сила кинула його на багнисте Полісся, знають хіба вчені. Але, що ґраніт тут є, в цьому кожного переконують виставлені в почекальні староства зразки. А вояьний навіть може вам сказати, що це майже найкращий ґраніт у Польщі. Тому власне й почалося його видобування на щастя Полісся, а тепер Волині. Лише сталася дрібна неприємність: робота в каміньоломах припинилася й залишилося аж 844 безробітних, які замість того, щоби ламати камінь, ламають тепер двері в ріжних установах, памятаючи євангельські слова, що немає того „батька“ суспільства, який би, коли син просить хліба, подав би йому камінь, хочаб і найкращий клесовський ґраніт.

І справді 533 особи отримують допомогу з фондів безробіття, рештаж 311 осіб покищо має до своєї диспозиції найкращий клесовський ґраніт. Між ними є й бувші українські козаки. Міністерство праці йсусп. опіки асиґнувало деяку суму на надзвичайну допомогу й місцеве т-во доброчинности улаштувало кухню на 140 душ. Але засоби вже вичерпуються й голодним робітникам загрожує велика небезпека.

Волиняк.

——o——

П. Т. Передплатники, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1'— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРИСУД У РОЗПРАВІ ЗА ЗДОГАДНИЙ ЗАМАХ НА ПІЛСУДСЬКОГО.

У понеділок, 16. лютого, в 2. год. попол. запав присуд у розправі за здогадний замах на Пілсудського. Засуджені: **Ягодзінський, Трохімович і Бялковський кожен на 1 рік вязниці за приналежність до „пятки“, яка мала організувати замах. Був. пос. Дзенгелевський та Марковський увільнені.**

Всіх обвинувачених увільнили від закиду замаху на Пілсудського. Ягодзінський, Трохімович і Бялковський засуджені лише за нелегальне творення гуртків і конспірацію.

ПОДІЇ У СХ. ГАЛИЧИНІ І КОНФЕРЕНЦІЯ ТОВ. ПРИЯТЕЛІВ Л. Н.

ПАТ повідомляє із Брукселі, що на зїзд Міжнародньої Унії Товариств Приятелів Ліґи Націй від польської федерації приїхали сен. Левенгерц і пос. Ст. Стронський. Вони оба згідно з приреченням, яке зложила на попередній сесії польська делегація та згідно з внесенням Смаль-Стоцького, зясували події у Сх. Галичині в звязку зі саботажами. У дискусії над тією справою поставлено проект, щоби Унія звернулася до Ради Ліґи Націй, аби вона визначила міжнародню комісію для розгляду подій у Сх. Галичині. Внесення це взяли назад.

Опісля прийняли внесення, аби прийшло до згоди між народами Сх. Галичини. Вибрали комісію (Бекер, Ван Босе, Стронський, Шульгин), яка на найближчім зїзді має зясувати засоби, що влекшили би осягнути таке помирення.

ВІДГОМІН РІЛЬНОГО СТРАЙКУ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед трибуналом окр. карного суду у Львові відбувалася 16. лютого розправа проти 15 селян із Вибранівки. Дня 2. липня 1929 р. представники рільних робітників Герчановський, Слободян і Дайтшман зажадали від власника дібр Вибранівка Тужанського підвишки платні. Тужанський не хотів із ними навіть говорити. Робітники проголосили страйк. Акт обвинувачення закидає обвинуваченим, що вони нібито зганяли форналів із сіножати, де ці збирали сіно на вози. Опісля й форналі приступили до страйку.

Після переведення розправи суд засудив Герчановського і Слободяна кожного на 2 місяці, Дайтшмана на 2 і пів місяця, Костецького і Луця по 1 міс., Стасюка та Голубову по 3 тижні арешту. Увільнені: Хомин, Фустрикова й Анна Крупа, Кат. Магаляс і Кар. Крупа. Радикевич, Франкова та Костецька на розправу не явилися, тому розправа проти них ще відбудеться. Розправу вів р. Тертіль, обвинувачував прок. Павлі, оборонців не було.

Кару засуджені відбули у слідчому арешті.

КУБАЛЯ ЗГОЛОСИВ ЗАЖАЛЕННЯ НЕВАЖНОСТИ.

Майор Кубаля зложив за посередництвом оборонця у військ. суді зажалення проти засуджуючого присуду. Оборонець зложив зажалення неважности проти присуду та відклик від виміру кари.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА БІЛЯ ТЕРНОПОЛЯ.

15. лютого три літаки 6. летунського полку зі Львова мусіли осісти на полях Стриганець, Вербова та Біща. Один літак розбився. Обох ранених поручників відвезли до Львова.

ВАНДЕРВЕЛЬД ПРОТИ ГРАНИЦЬ ПОЛЬЩІ.

Провідник бельґійських соціялістів бувш. премієр Вандервельд у пресі заявляє, що бельґійські соціялісти ніколи не похвалювали політики, яка скидає виключну відповідальність за війну на Німеччину. Це у висліді спричинило астрономічні репар. цифри. Бельґійські соціялісти вважають несправедливим, що версайський договір побільшив безосновно територію Польщі. Плебісцит переведений в окр. Евпен і Мальмеді віддав Бельгії чисто нім. території.

ЩОСЬ ЯК НА ЗНЕСІННІ.

У Лодзі до хати купця Ролінського застукав хтось і представився як постійний покупець. Коли Ролінська відчинила, один із трьох мущин пробив Ролінську ножем. Опісля бандити взялися грабити крамницю. При цьому зранили Ролінського із револьвера. Ролінська останком сил приповзла до бандита та вирвала йому револьвер. Бандит відібрав їй револьвер і вбив її. Напасники втекли.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), **тел. 93-21** поручається П. Т. Громадянству.

— **З Українського Лікарського Т-ва у Львові.** Дня 19. II. ц. р. в год. 7. веч. відбудеться відчит **д-ра М. Музики: „Про кровинні угрупування з показом техніки“** в домівці бактеріольогічно-хемічного інституту Н. Т. Ш., вул. Чарнецького 24.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 18. ц. м. в салі Українського Наукового Інституту в Берліні відбудеться реферат інж. д-ра С. Володимирова п. з. „Економічне положення селян під радянською владою на Україні“. Реферат буде виголошений по українськи.

— **Український комуністичний інститут журналістики в Харкові** кінчить 15. березня приймати слухачів на 1931 рік. Право вчитись в цьому інституті мають тільки члени комуністичної партії, які мають найменше 3 роки партійного стажу і мають не більше як 35 літ життя. Наука тревае три роки. Інститут виховує кадри редакторів комуністчних газет.

— **Дбайливість поліцая про здоровля українських кооператорів.** Дмитро Гукало, справник української кооперативи в Козичах, пов. Городок, здавна був немилий деяким функціонарям тамошньої поліції і вони шукали способу усунути його з кооперативи, але не мали на це поважної підстави. І ось вкінці ці функціонарі впали на ґеніяльний задум: Одного дня до кооперативи прийшов поліцай і зажадав від управи кооперативи, щоби Дмитра Гукала усунути зі становища справника тому, що він хорий на чахотку і є небезпека, що Гукало заразить туберкульозою інших працівників кооперативи та її покупців. Така ревна дбайливість поліції про здоровля українських кооператорів та гиґієнічність кооператив булаб дуже похвальна, якби за тим усім не крилась цілком інша тенденція. Дмитро Гукало, почуваючи себе зовсім здоровим, звернувся до Української Народньої Лічниці з просьбою провірити стан його здоровля та виставити лікарське свідоцтво, яке можнаб вислати до фізикату. Специялісти від грудних недуг в Народній Лічниці дбайливо оглянули цього справника кооперативи, рентґенували його і ствердили, що Дмитро Гукало має леґені цілком здорові. Виявилось, що поліція, в ролі лікарів, поставила хибну діягнозу, бо Гукало не має чахотки, а має тільки ту органічну хибу, що він є свідомим українцем і через ту хибу він здається декому таким небезпечним, мов би мав яку заразливу недугу.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 18. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 9)

Тиждень в Ен Арборі.

Напружений момент.

Знову на полі завзята боротьба. Одні других валять з ніг, посуваються то вперед, то взад, але до голю ні одна ні друга сторона дійти не може.

Починається четверта і остання стадія. Ще пятнацять хвилин гри і по всьому. Ви не розумієте тонкостей гри і вам здається, що ви нею пересичені. Ваш зір змучений і ви машинально гладите на поле гри. Нараз бачите щось надзвичайного. Міннесотець кинув мячем, але один з наших переловив його і в один мент, від середини поля, де стояв, з мячем під пахою, біжить наперед себе. Він вже перекотився через лінію, на якій стояв противник, але за ним біжить пів тузина міннесотців. У той час наші грачі обступають його, падуть на землю і перевертають собою противників, щоби перед своїм грачем очистити поле.

Ви рахуєте метри. Від білої до білої лінії пять метрів. Він уже на сороковій лінії противника. Вже на трицятій. Противники падуть йому під ноги, повалені його товаришами, але все ще лежучи хапають його за ноги. Але він вириваеться, перескакує їх і біжить вперед.

Він уже на двацятьметровій лінії, коли бачите, що зправа і зліва біжуть напроти нього два противники. Все ясно бачите, як він простягає ліву руку і відпихає одного противника в той час, коли перескакує десять-метрову лінію противника.

Це все діється багато скорше, ніж ви годні оповісти.

Ще пять метрів і наша сторона перемогла, але останній противник вже біля нього. З усієї сили кидається на нього, хапає його нижче колін і валить на землю. Ще тільки два метри і виграна. Але не дали. Всі інші грачі борикаються кільканацять метрів позаду, лиш ці два біля міннесотського голя.

Вершок схвилювання.

Вам здається, що все вже пропало. Але ваш грач не дається. Він визволив одну ногу з обіймів противника, піднявся на ноги і волочить противника за собою. Противник очуняв, підніметься на коліна, хапає нашого за другу ногу і знов валить його на землю. Наш паде, але голова і рамена з мячем по тім боці крайньої лінії.

В однім хвилині ви не знаете, що діється з вами. Вам шумить в голові, чи від вашого крику, чи від крику стотисячної товпи. Стотисяч народу вискакує на лавки, вимахує руками, без ріжниці чоловіки та жінки, усі гомонять, як божевільні, валять своїх сусідів з радости кулаками в плечі, кидають капелюхами в гору. Вашого коца вже нема коло вас, він уже на полі коло інших сотень коців.

Виграна! Виграна! Шість пунктів.

Безмежна радість на лицях всіх. Люди кричали аж похрипли. І вас вже душить у горлі.

Ви вже трохи успокоїлися. Вам ніяково, що ви, батько дорослих дітей, з напів сивим волоссям, так далися пірвати грі. Ви дивитеся перед себе і бачите, що на мурі, який відмежовує поле гри, стоїть якийсь старець, сивоволосий, розхрістаний, вимахує руками та ногами, повертається то взад, то вперед, підкидає свій капелюх догори і кричить захриплим голосом аж сльози котяться йому по лиці. Ваш провідник говорить вам, що це той старець, з яким ви минулого дня грали партію шахів. Вам зразу стає дивно, але ви вже розумієте, що це той американський футболевий ентузіязм.

Гра йде далі.

Гра йде далі. На великій таблиці показують: Мішіґен 7, Міннесота 0. Наші копнули ще мяч через брамку і за це дістали один пункт. Іще пять хвилин гри.

Ви глядите на поле гри і орієнтуєтеся в ситуації. Ви своїм очам не вірите і вам дух запирає. Ви бачите на всіх лицях крайню тріводу. Міннесота жене наших під нашу брамку. Ви з розпуки кричите разом з іншими: „Держіть лінію! держіть лінію! Не дайтеся!“

А міннесотці з розпукою атакують. Метер за метром посуваються вперед. Вони вже на нашій 15-метровій лінії і мають нові чотири нагоди до атаки. Часами ваше серце перестає битися. Міннесотець кидає до свого грача мяч уперед. Ви заплющуєте очі.

Стотисячна юрба скаменіла. Але в критичний мент підбігає наш грач і переловлює мяч. Ви глибоко віддихаєте, неначе великий камінь зсунувся вам з грудей. Небезпека минула. Але ледви ви це подумали, як бачите нову грозу.

Наш грач хотів копнути мяч, але міннесотець продерся крізь нашу лінію, трутив його і впав на мяч. Мяч на нашій пять-метровій лінії знов у руках противника. Наше положення справді трагічне. Ах, деж той вистріл?! Та одна хвилина здається вам віком. Знов міннесотець кидає мяч, але мяч не доходить до цілі, паде на землю, а на нього повалилося зі шістьох наших.

Чуєте вистріл, гра скінчена, наші виграли.

(Продовження буде.

— На польсько-радянськім кордоні. Між Янковицями і Раковом над польсько-радянським кордоном найдено трупа Михаліни Ковшиць, а біля неї її мертву дитину. Виявилось, що Михаліна Ковшиць втікала з Радянщини до Польщі і більшовицька сторожа застрілила її. Мала дитина, залишена біля трупа матері, померла з голоду і від морозу.

— Страшна смерть дитини. В Бигдощі жінка робітника Климчака варила обід і біля кухні лишила дволітню донечку, а сама побігла до крамy. Дитина перевернула на себе баняк з окропом і серед страшних мук померла.

— З карнавалу. Цьогорічні карнавалові імпрези добігають кінця. Короткий їх речинець не дав змоги ширшому громадянству взяти в них участь і принайменше на часочок вирватись з одноманітної та утяжливої буденности. Маючи це на увазі і бажаючи, щоби громадяни винесли якнайкращий спомин із цьогорічного карнавалу, студенти високих торговельних шкіл, згуртовані і обєднані в кооперативі „**Торговельник**", улаштовують „**Останню Карнавалову Ніч" в неділю, дня 22. лютого 1931.** в салях „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22 (Народ. Дім). Комітет старається на цю ніч про смачний, добірний та дуже дешевий буфет. Знаменито зіграна джезбендова орхестра із Черча враз з найновішими інструментами позволить в розкішному танці забути про буденні лиха та прикрости. Веселий, численний та енергічний комітет молоді, під проводом голови комітету Мирона Утриска і секретарки Оришки Филипович, урізнороднять гостям побут численними несподіванками. Очікуючи дорогих гостей, сподіємось, що не забракне поміж ними визначних економістів, директорів торговельних інституцій, протекторів нашої молодої економічної організації. Хто ще не має запрошення може його дістати в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, або в домівці „Торговельника", Акад. Дім при вул. Супінського 21.

— Смерть відомого маляря. В Мюнхені помер у 65-ім році життя відомий маляр Мартин Фаерштайн. Він вславився головно як творець картин на релігійні теми, а його ілюстрації біблії були відомі в репродукціях в цілім світі.

— З діточих трагедій. Дочка віденського листоноша, Гільда Кріст, дістала лихе піврічне шкільне свідоцтво і коли родичі докоряли їй, вона отруїлась. Нещасна Гільда мала тільки 14 літ.

— І нині трапляються залюблені. Альфред Гелін і Раймонда Верон, обидвоє молоді люди з-під Парижа любились щирою і глибокою любовю. Альфред Гелін був хорий на груди і тому родичі дівчини не позволили їй вийти за цього хлопця заміж. Молода пара не маючи сил розлучитись, рішила згинути: він застрілив кохану дівчину і стрілив собі в голову. Вона вмерла, а він тільки осліп на очі, бо куля перервала йому очні нерви і більш нічого. На днях сліпого вбивника судили. Він сам просив, щоби його покарати смертю, бо він хоче піти до могили за Раймондою, але суд визнав його хорим і післав до санаторії лікуватись, вважаючи, що за вбивство дівчини він вже досить покараний тим, що осліп.

— Горячка золота в Зл. Державах і Канаді. У горах Лівінґстона в Канаді, 800 км. від Ванкуверу на границі Зл. Держав, надибали жили золота та плятини. На цю вістку в Канаді та Зл. Державах повстала горячка серед безробітних і шукачів пригод. Дороги до Лівінґстонських гір, це одна лінія авт, якими як день так ніч спішать шукачі золота.

— Едісон має 84 роки. Дня 11. ц. м. славний винахідник Едісон святкував 84-і свої уродини. Від старости він вже цілком оглух і коли його відвідали приятелі й поклонники, Едісон міг порозумітись з ними тільки письмом. Гості, в день його імянин говорили з ним про сучасне безробіття в Америці, про Паневропу та про його теперішню працю. Едісон вірить, що плян Паневропи буде зреалізований.

— Знов полярна експедиція. Американський дослідник Вількінс вибирається в квітні в експедицийну подорож до північного бігуна. Він подорожуватиме підводним военним човном „У" попід лід, переїзджаючи Аляску, море Берінґа, коло Шпіцберґу. Підводна лодка буде опанцирена, щоби охоронити її від надмірного натиску води.

— Сагара не все була пустинею. Французька наукова експедиція вибралась автомобілями в глибину Сагари і серед таємничих гір Гогар найшла руїни доісторичних міст та сліди великої цивілізації. Взагалі стверджено, що ця величезна пустиня була колись урожайною і заселеною країною і тільки пізніші атмосферичні й ґеольоґічні причини змінили Сагару в мертву пустиню.

— Одинока любов Ніцшого. На днях Лю-Андреас Сальоме святкувала 70-ті роковини своїх уродин. Як відомо, вона була одинокою жінкою, якою Фридрих Ніцше ближче цікавився і деякий час думав найти в ній товаришку життя. Дальший розвиток їхніх відносин довів Ніцшого до розчарування. Вони розійшлись тому, що Лю-Сальоме хоч і цікавилась фільософією та літературою, головну увагу звертала на мистецтво свого життя. Вона вийшла заміж за професора Андреаса і тільки по смерти Ніцшого пригадала собі цього фільософа й написала про нього окремий твір. Сестра Ніцшого не любила її і доказувала, що Лю-Сальоме принесла її братові самі розчарування, а коли він став славним, вона хотіла використати своє хвилеве знайомство з великим фільософом для реклями свого імени. Лю-Сальоме видала й інші твори: „В боротьбі за Бога", „Родінка", кілька новель і була приятелькою великого поета Рільке. В останніх часах жила коло Ґетінґена і займалась студіями над психоаналізою Фройда. Вона була дочкою російського ґенерала з Петрограду.

—o—

З театру.

Український Театр Союзу Артистів у Львові: „БАРОН КІММЕЛЬ" — оперетка Колля.

Перша вистава відновленого українського львівського театру, на яку управа вибрала веселу й повну дотепів оперетку Колля, пройшла дуже гарно. Всі артисти були солідно підготовлені і грали з гумором та з вервою, викликаючи раз-ураз сальви сміху на салі. Взагалі режисерія вистави була дбайлива, темпо живе, перерви недовгі, так, що видці мали повне вдоволення.

Нелегко сказати, кому з артистів признати пальму першенства. Бо і Сорока в ролі Жайворонка, і п. Нікітин в ролі Віллі, і п-і Сорокова в ролі Гільди, і п-ні Стадникова в ролі Софії створили справжні креації. На спеціяльну похвалу заслужив собі п. Гірняк, що з невеликої ролі гикавого Філька створив настільки живий і вірний тип, що його не постидавсяб і найбільший артист. Також виконавці менших партій: п. Шеремета (фабрикант маргарини), п-ні Козакова-Вірленська (його жінка), п. Гевко (барон Кіммель), п-і Якимова (Кетхен) і п. Сливка (Франц) вивязалися якнайкраще зі свого завдання, вносячи кожною своєю появою життя на сцені й веселість між публикою. Орхестра, якою проводив п. Ващук, грала зовсім справно.

На превеликий жаль, на виставі було рішуче за мало публики. А велика шкода. Бо зусилля наших артистів створити у Львові постійний український театр заслуговують безперечно і з кожного погляду на підтримку найширших кругів нашого громадянства. **І. Н.**

„ЕСПАНСЬКА МУХА" — фарса в 3 діях Баха.

Скромна саля „Уля" й бідна обстановка відбиваються неґативно на виставах, але, не зважаючи на те, „Еспанську муху" виконано з таким вкладом енерґії і дбайливости, що талановита гра артистів та вміла режисура примушували публику забути про чисто технічні слабі сторони вистави. Публика перервала кілька разів виставу щирими оплесками та безперервним сміхом, а це свідчить про успіх артистів більше, як найкращі рецензії.

Може цю фарсу трохи з конечности упрощено, може декого вражало те, що чужий твір зукраїнізовано включно до імен героїв та місцевостей, але зате фарса була ближчою, більше своєю і лекшою для виконання, ніж тоді, якби вона залишилась такою, як її написав автор.

Цілість вистави промовляла за тим, що саля повиннаб бути битком набита, бож українська публика не має у Львові свого постійного театру і виповнює щодня кіна та чужі театри. Тимчасом маленька саля „Уля" була майже порожна, особливо — першорядні місця. Взагалі справа з публикою на українських виставах — це справжнє зачароване коло: публика нарікає, що не може ходити до українського театру, бо брак гарної салі й вигідної гардероби відстрашує її, а артисти нарікають, що годі подбати про гарну салю і гардеробу, як публика не відвідує вистав і каса має дефіцит. З того зачарованого кола мабуть моглаб вивести цю справу тільки публика. Колиб вона з патріотичного обовязку хвилево зрезигнувала з надзвичайних вигод, була скромніша у вимогах та більше вирозуміла для недостач українських театральних вистав, то може згодом зусилля наших артистів довелиб до якихсь позитивних здобутків, а може й до постійного театру. **О. Б.**

З кіна.

Кіно „КОПЕРНИК" і „МАРУСЕНКА": „Король Парижа".

Фільма повинна би мати заголовок: „Король нічного Парижа". Ним можна легко стати, коли хто має такий привабливий зовнішній вигляд як Петрович і якесь невідоме джерело грошей. Є це історія головокружної карієри, нерідкої у міліонових столицях, гарного мущини, що хоче або мусить здобути гроші через жінку.

Пересічна перелтонова сальонова фільма. Її прикметою треба вважати те, що діеві особи не замучують нас зайвими розмовами. Партнерка Петровича (який зрештою має мало нагоди виявити свій талант), Мері Гльорі заслугує вповні на його цілунки.

Кіно „ПАЛЯС": „Подружжа у трійку".

Текст фільми добре надається на песу. Психольоґічна проблема: з яких дрібниць спільного подружого життя складається та сума, що веде до диссонансів і повного розриву. Експозиція цих усіх непорозумінь трохи за довга, хоча приємно глядіти на таких приємних артистів як Вальтер Рілля, Ельзу Брінк та клясичну „використану невинність" Евеліну Гольт. **м. р.**

—o—

З судової салі.

ПІДПАЛИ СТИРТ У КУРІВЦЯХ, ПОВІТ ТЕРНОПІЛЬ.

(Докінчення).

Після відчитання акту обвинувачення, стали зізнавати самі обвинувачені. До вини ніхто не почувається, признання до підпалів вимушено на них биттям і фізичним тортуруванням, а саме: через викручування їх полових частей. Кожний обвинувачений описує докладно, як їх били і катували два постерункові з Тернополя з числом 16 і 18, про що вже згадано попередньо. Командант Лясковський знав, очевидно, про ті побої і тортури арештованих, бо заглядав до громадської канцелярії, де сиділи арештанти і коли вони не хотіли признатися, казав їх назад туди відводити, аж остаточно вимушено на них признання. Знали про знущання і катування оба інші постерункові з Глубічка Великого — Крупа і Ґжибовський, котрі пильнували арештантів. З постерунку, чи радше громадської канцелярії, цілими днями лунав крик, рев і нелюдські стогони, що страшили сусідів і прохожих.

На салі розправ багато публики, передовсім рідні обвинувачених. Очевидно, є багато тайних аґентів і мундурової поліції, що прислухується розправі. Описи знущань на постерунку поліції в Глубічку Великім над нелітніми хлопцями, ґімназійними учнями, роблять величезне враження на селянську лаву присяглих і на всю без вимку публику.

В доказовому поступованні переслухано передовсім команданта постерунку Лясковського. Слуханий під присягою потвердив те, що говорив у слідстві. Ніяких чужих постерунковик дня 18. і 19. вересня 1930 у Глубічку Великім тоді не було, обвинувачених арештував він сам 18. вересня 1930, сам їх переслухував і обвинувачені признавалися добровільно самі до підпалів. Протокол списував постер. Крупа під його диктатом у присутности кожного обвинуваченого і свідків. Ніхто обвинувачених на постерунку в Глубічку Вел. не бив, ані не катував, всі обходилися з ними чемно, а своє признання зложили вони зовсім добровільно. Що діялося за стіною в громадській канцелярії — не знає, зрештою, за це не відповідає, бо то чужий льокаль.

Постер. Адам Крупа не знає також про жадні побої, чужих постерункових на постерунку в Глубічку Вел. 19. вересня не бачив, протокол писав під диктатом Лясковського, а обвинувачені зізнавали добровільно і ніхто зізнань у них не вимушував. Дня 16. вересня 1930 робив службу в Курівцях і попол. около 4, а пізніше около 5 год. бачив обвинувачених Мельника і Солоненку, які крутилися по селі (вони мешкають на кватирі в Курівцях і що-дня доїздять залізницею до школи) і мав враження, що його слідять.

Постер. Сильвестер Ґжибовський пильнував арештованих в громадській канцелярії у Глубічку Вел. Крім обвинувачених були ще чотири особи, арештовані попереднього дня в Курівцях (18. вер.), котрих в ночі з 18. на 19. вер. в год. другій привезено фірами до Глубічка Вел. Перед переслуханням кожного з арештованих сепарували (так зізнав Лясковський), а по переслуханні замикали також в окремім арешті. Чужих постерункових не бачив і не чув, аби обвинувачених били. Ніяких криків і стогонів не чув. Знає, що обвинувачені признались до підпалів добровільно.

Опісля переслухано свідків зал. будника Йосифа Цімера, Івана Головатого й Івана Лисого на обставину, як знайдено фляшку з останками нафти у намулі в потоці Несторівка дня 19. вересня м. р. Рішаючі для справи були заприсяжені зізнання свідка Василя Вакулінського справника кооперативи в Глубічку Вел. Свідок цей, переходячи около полудня попри постерунок у Глубічку Вел., чув, як звідтам доходили страшні зойки якби катованих людей. Крім місцевих постерункових бачив тоді на постерунку в Глубічку Вел. двох чужих, незнаних постерункових. Протоколу з обвин. Сосновським в його присутности не списувано, а Лясковський закликав тільки свідка з дороги; колиж він прийшов до канцелярії на постерунку, побачив, як на кріслі сидів якийсь заплаканий хлопчина тільки в сорочці і босий з побуреним волоссям на голові. Був з ним також і свідок Андрій Ко-

пач. На приказ Лясковського готовий вже і перед тим написаний протокол відчитав постер. Крупа, а свідок і Копач його підписали, хоч не були при зізнаннях обвин. Сосновського і тоді при них цей обвинувачений підписав протокол. Інших протоколів цей свідок не підписував.

Свідок Андрій Копач, американець з Глубічка Вел., що живе дуже близько з постерунком, заприсяжений зізнає дуже баламутно, раз по раду зміняє або відкликує свої зізнання. Остаточно і він стверджує, що протоколу з обв. Сосновським в їх присутности не списувано, ані не диктовано, що він був вже готовий, як увійшли вони оба з Вакулінським на постерунок, а тільки щось дописувано. Таксамо вже були готові протоколи і двох інших обвинувачених — Мельника і Солонинки.

До конфронтації з тими свідками і з обвинуваченими покликано ком. Лясковського. Вакулінський до його очей потверджує ще раз те, що зізнав первісно у слідстві і перед хвилиною на розправі, а Копач робить райтераду, але в основних річах зізнає згідно з Вакулінським. Треба згадати, що Лясковський, кілька разів слуханий у слідстві, а опісля й на розправі під присягою зізнав, що ніяких чужих постерункових на постерунку у нього 19. вересня 1930 не було, що обвинувачених ніхто не побивав, що були убрані (головно щодо Сосновського), як звичайно — в сурдутах і в черевиках; що він сам переводив арештування всіх підозрілих числом 7 в Курівцях 18. вересня 1930, а не чужі постерункові і сам у них переводив ревізію. Тепер прийшло до спеки між обороною і Лясковським, бо оборона, підносячи, що тут суд, а не постерунок у Глубічку, запротестували рішучо проти цього, щоби Лясковський на судовій салі тероризував свідків. Остаточно Лясковський відійшов від суддейського стола зовсім прибитий. Цей інцидент викликав на салі велике враження.

Свідок Текля Ґінтнерова, 75-літня селянка з Глубічка Вел., заприсяжена, зізнає подібно, як у слідстві, що як найближча сусідка постерунку в Глубічку Вел., чула 19. вересня 1930 довший час — може дві до три години — щораз то проразливіші крики і зойки, що виходили з будинку, де міститься постерунок. Кілька разів виходила тоді з хати і бачила, як з постерунку виходили два чужі постерункові, один нижчий, другий вищий. Ті постерункові тягнули за руки з постерунку до хліва якогось хлопця (одного з обвинувачених), котрий був дуже ослаблений, хитався на ногах, а убрання на ньому було помняте. В тім часі відвідала її сусідка Текля Литвин і сказала їй, що арештовані студенти на постерунку як кричали, так кричать.

Свідок Текля Литвин, селянка з Глубічка Вел., зізнає під присягою, що як найближча сусідка постерунку чула довший час передполуднем 19. вересня 1930, як арештовані студенти з Куровець кричали і зойкали на постерунку, а те саме ствердив під присягою і слідуючий свідок, Семко Головінський, селянин з Глубічка Великого.

Факт биття обвинувачених на постерунку поліції в Глубічку Вел. ствердили під присягою і три дальші свідки родом з Куровець, а саме студ. медицини Семко Загробельний, його брат Михайло Загробельний, учень промислової школи й Ілько Алексевич, бухгальтер Подільського Союзу Кооператив у Тернополі. Їх всіх трьох арештовано в полудневих годинах 18. вересня 1930 в Курівцях під замітом згаданих вище підпалів. Арештували і переводили ревізію чужі постерункові з Тернополя з числом 16. і 18., а не Лясковський, і вони переводили ревізію, вони сторожили їх у громадському уряді в Курівцях, а відтак підводами в другій годині в ночі перевезли їх на постерунок до Глубічка Вел. і там їх дальше сторожили та кликали до переслухання. Один з них був низький ростом, другий вищий. Лясковський бачив їх і в Курівцях і в Глубічку Вел. Зразу сиділи всі разом. Опісля забирали поодиноко кожного з обвинувачених і за хвилю за стіною чули якби удари твердим предметом і крики та зойки. Це повторялося часто. Обвинувачені, вернувши на хвилину до спільної комнати, казали, що чужі постерункові їх били, домагаючись, щоби признались до підпалу стирт у Курівцях. Придержання тих свідків і обвинувачених тревало в Курівцях і в Глубічку Вел. майже добу (від полудня 18. до полудня 19. вересня 1930) і через той час ніхто з них не одержав ніякої їжи, ані навіть краплі води. З придержаних чотирьох випустили (ніхто з них не був гімназійним учнем) на волю вже в полудне 19. вер. 1930 р. і ніхто з них не мав карних доходжень, а задержано тільки самих обвинувачених.

Свідок Варвара Алексевич, селянка з Куровець, під присягою зізнає, що бачила, як чужий постерунковий, малий ростом, провадив до громадської канцелярії в Курівцях 18. вересня 1930 обвин. Мельника і в її присутности вдарив його кулаком в лице так, що хлопчина аж заточився. Бачила тоді і другого чужого постерункового, значно високого ростом.

Зачалося переслухування відводових свідків на факт алібі поодиноких обвинувачених — першого Солонинки. Дмитро Чотирогодина, його жінка Явдоха (обоє вже були заприсяжені у слідстві), їх невістка Софія, селяни з Куровець, у котрих мешкав на кватирі обв. Солонинка від 1. вересня 1930, та їх сусіди Марія Полиґач і Михайло Полиґач стверджують під присягою, що обвин. Василь Солонинка по приїзді зі школи около пів до третьої попол. 16. вересня 1930 з хати цілий час нікуди не виходив, але писав і вчився, а тільки ще перед заходом сонця разом з німим сином господарів Іваном і Марією Полиґач поїхав по коноплі на недалеке поле в противному напрямі від стирт і вернув ще перед заходом сонця, після чого аж до хвилі вибуху пожежі стирт не виходив з хати і був усе на їх очах і взагалі вечорами з хати ніколи не виходив.

Таксамо на алібі обвинувачених Сосновського і Мельника переслухано під присягою цілий ряд свідків і всі вони ствердили, що критичного дня 16. вересня 1930 оба були дома, а дотично Сосновського також і дня 1. вересня 1930, коли згоріла одна стирта пшениці в Курівцях, за підпал котрої обвинувачено окремо Сосновського. При переслуханні матери останнього вийшло на яву, що 16. вересня 1930 чужі постерункові побили її тяжко і що проти них внесено карне донесення до прокуратури з поданням їх службового числа, але доходжень не переведено, бо справці невідомі по імени і назвищі.

Прокуратор покликав свідків Богдана Гевка, учня V. кл. збаразької гімназії і Ярослава Дупака з Гаїв Великих на обставину, що вони чули від самих обвинувачених Сосновського і Мельника, що вони признались перед ними до підпалів стирт. Переслуханий під присягою Богдан Гевко, що пятий місяць сидить у слідчій вязниці під замітом саботажевого підпалу у Збаражі й обтяжив себе і гімназійного абітурієнта Василя Процишина з Дубляок Нижних, пов. Збараж, що теж сидить у вязниці, — відкликав свої первісні зізнання. Це зробив він ще у слідстві 27. жовтня м. р. і тоді, а зокрема на розправі як свідок, заявив, що все, що зізнав передше, є неправда і ніхто з обвинувачених перед ним не признавався до підпалу. У своїй справі і в справі Сосновського обтяжував інших тільки тому, щоби самого себе рятувати.

Таксамо заперечив під присягою свідок Ярослав Дупак, щоби він сам підпалював, або щоби хто з обвинувачених признавався перед ним до підпалів та щоби про це розказував арештантові Мисьці. Переслуханий під присягою сільський наймит Мисько сказав, що Дупак таки перед ним хвалився, що на спілку зі Стадником підпалював в осені м. р. стирти в кількох селах Тернопільщини.

Переслухано вязничного лікаря д-ра Шельонґа і цей сказав, що 23. вересня 1930 оглядав обв. Сосновського і ствердив у нього знаки від побоїв, описані у протоколі огляди, але ці знаки могли походити на 10 днів перед 18. вересня 1930. Обвинувачених Солонинку і Мельника оглядав 27. вересня 1930, але слідів побоїв у них не знайшов ніяких. Начальник вязниці Шпунар, слуханий як свідок, ствердив тільки те, що був при лікарських оглядинах.

В неділю 8. лютого 1931 р. як першого свідка переслухано слідчого суддю д-ра Янелього. Він зізнав важну для обвинувачених обставину, що коли ще 20. вересня 1930 слухав уперше обвинувачених у слідчім уряді, то кожний з обвинувачених ще перед своїм переслуханням жалувався перед ним, що їх на постерунку в Глубічку Вел. попереднього дня били постерункові і мучили, щоби змусити їх до признання та що вони тільки під загрозою дальшого биття признались тоді до вини. Хотіли навіть показувати знаки від побоїв, але він їх не оглядав, а дав опісля тільки відповідне доручення начальникові вязниці. Обвинувачені вже при першому переслуханні перед ним відкликали своє признання до вини, яке зложили на постерунку в Глубічку Вел.

Наконець переслухано ще свідків оборони на обставину, що обвинувачені, коли дня 22. вересня 1930 опинилися у вязниці, того самого дня перед арештантами показали свої синяки і розказали їм, як незнані постерункові з Тернополя з числом 16 і 18 мучили їх і били на постерунку в Глубічку Вел. дня 19. вересня 1930, внаслідок чого вони мусіли признатися до вини, котру слідуючого дня перед слідчим суддею відкликали, бо по правді вони невинні. Цю обставину потвердили під присягою колишні їх товариші з вязничної келії — тепер на волі — Евген Романюк з Тернополя й Антін Ґерзон з Грималова щодо обвин. Солонинки, а Ярослав Клим і Роман Кордуба, оба з Тернополя, щодо обвин. Мельника. Отже доказ, що побоями вимушено від обвинувачених признання вини, удався вповні.

Оборона поставила внесок покликати ще двох свідків, між ними Параньку Трач з Куровець, на обставину, що до жнивах м. р. перед 1. вересня 1930 свідок цей знайшов флящку на

своїм полі коло потока Несторівки і кинув цю флящку до потока, щоби не скалічилася худоба, і то кинув у це місце, де опісля цю флящку знайшов ком. Лясковський 19. вересня 1930. По спротиві прокуратора трибунал ті внески відкинув і по відчитанні покликаних в акті обвинувачення документів замкнув поступовання.

Віцепрок. д-р Врубель у близько двогодинній промові старався доказати вину обвинувачених.

З черги промовляли оборонці д-р Баран за Солонинку, д-р Ладика за Мельника і д-р Старосольський за Сосновського, виказуючи повну невинність своїх клієнтів на основі цього матеріялу, який дала розправа. Зокрема оборонець д-р Баран обговорював широко голосне в Польщі питання, чи арештантів на поліції бють, чи ні, при чому на потвердження своєї тези навів цілий ряд відомих фактів. У даному випадку обвинувачені признались тільки під впливом биття, що доказано свідками, стирт вони не підпалювали і тому треба поставлені питання заперечити і невинних, що впали жертвою недозволеної системи, випустити негайно на волю.

Після промов оборонців реплікував віцепрокуратор д-р Врубель, на що слідувала відповідь оборони. Між іншим на промову обор. д-ра Барана зареаґував прокуратор в цей спосіб, що сказав, що причиною розвязання української державної гімназії в Тернополі був не тільки підпал стирт у Курівцях, але й інші факти, як демонстраційні виступи гімназійної молоді в поході і при різних польських державних обходах і на цвинтарі, що вказували на їх нельояльність. З того влада мусіла витягнути відповідні консеквенції й остаточно розвязати гімназію. Довшу й основну відповідь дав прокураторові пос. д-р Баран, що взяв в оборону українську гімназійну молодь у Тернополі і застерігся проти того, щоби на некомпетентному форумі витягати справи, які тут не належать, тимбільше, що дається їм невідповідне і неправдиве насвітлення.

По короткому правному поученні предсідник розправи радн. Островський і лава присяглих по 8. год. веч. пішли на нараду, що тревала около три чверти години. Около 9. год. веч. при повній салі прочитано вердикт. Оба головні питання щодо Сосновського заперечено девятьма голосами, таксамо девятьма щодо Солонинки, а сімома голосами щодо Мельника. Після того трибунал проголосив увільняючий присуд і обвинувачених випустив на волю на втіху чисельно зібраної рідні. Прокуратор не зголосив зажалення і присуд став уже правосильний.

РОЗПРАВА ПРОТИ ПОЗАШКІЛЬНОГО „ПЛАСТУ" В СТРИЮ.

Дня 13-го ц. м. скінчилася розправа проти 96 членів позашкільного „Пласту" в Стрию, перервана в осені 1930 р. Всі обвинувачені звільнені від вини й кари, після переслухання кількох свідків та відчитання ріжних документів.

Іменем цілої оборони промовляв адв. д-р Гарасимів. Одночасно звільнили від карної відповідальности й п. Ірину Любинецьку, учительку з Фалиша, яку обвинувачували за злогадне затирання слідів злочину студ. Гошовського, засудженого за приналежність до УВО. Обвинувачену боронив адв. д-р В. Калуський. Прокуратор відклику не заповів.

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ УВО В ЧОРТКОВІ.

Перед каденцією суддів присяглих чортківського суду відбудеться в половині березня ц. р. розправа проти Юліяна Думного, літ 20, Олекси Ганкевича, літ 24, Мирослава Чорненького, літ 21, Любомира Прокоповича, літ 21, Осипа Романова, літ 23, Миколи Кузняка, літ 22, Осипа Осадчука, літ 21, Володимира Пирога, літ 21, Петра Опиханого, літ 22, Володимира Гладкого літ 17, Ізидора Нагайовського, літ 22. Всі вони обвинувачені в приналежности до УВО, себто в злочині головної зради. Боронитимуть: д-р Степан Шухевич зі Львова, д-р Володимир Електорович і д-р Евстахій Юрчинський з Чорткова.

—о—

Дописи.

ПІДГАЄЧЧИНА. (З документів часу). Нам прислано відпис отсього документу: Starosta Powiatowy w Podhajcach. L. P. 795/30. Podhajce, dnia 27 grudnia 1930 r. Do P. T. Zarządu Czytelni Proświty w Szczepanowie. Zgodnie z § 28. ustęp 1. i na podstawie § 25. ustęp 2. ustawy z dnia 15. listopada 1867 r. o prawie stowarzyszenia się (Dz. u. p. Nr. 134) — Starostwo powiatowe w Podhajcach z wyniku przeprowadzonych dochodzeń zawiesza działalność Czytelni Proświty w Szczepanowie jako nieodpowiadającej warunkom prawnym swego istnienia. Przeprowadzone bowiem dochodzenia dokazały, że stowarzyszenie przechowywało w swojej bibliotece i kolportowało pomiędzy swych członków druk p. t. „Syn Ukrainy", pozbawiony w Rzeczypospolitej Polskiej debiutu pocztowego zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 3. czerwca 1929 r. Nr. AA. 1575/2. Od tego orzeczenia służy prawo odwołania do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu w terminie 14-dniowym, od dnia następnego po doręczeniu, które wnieść należy do Starostwa w Podhajcach z tem, że wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania niniejszego zarządzenia. — Starosta powiatowy: Woroszyński wr.

ЖУРАВЕНЩИНА. (З культурно-освітнього життя). Культурно-освітнє життя в Журавенщині проявляється чимраз краще. Села, що були перед війною безпросвітно закацапщені і ниділи в безнадійности, забралися жваво до роботи і надробляють занедбане. Шляхотна ривалізація, яку заважується між поодинокими селами, є дуже потішаючим обявом. Провід в околиці веде село Монастирець, колись найтемніша, а нині найсвідоміша громада в околиці. В осени відбулося в Монастирці перше в Журавенщині ювилейне свято в честь Ексц. Митрополита. Свято влаштували самі селяни самочинно, розуміючи, яке значіння має для нашого народу особа Ювилята. Дня 1. II. 1931 р. відбулося знова велике кооперативне свято в Ляховичах Зарічних, а саме посвячення величавого кооперативного дому. Вже сам факт, що в теперішніх незвичайно тяжких часах фінансової скрути громада спромоглася протягом не цілого року на побудування гарного, просторого кооперативного дому з кімнатою і салею для читальні, свідчить наглядно, як кріпне національна свідомість села. Посвячення при величезному здвизі народу і з самих Ляхович і з сусідніх громад довершив о. декан В. Пилипчук в асисті о. Боднара з Яйковець і о. Левицького з Володимирець. По посвяченні промовив до громадян Ляхович о. Боднар, який підніс, що дім, хоч який він гарний, сповнить свою задачу тоді, як у нім так дальше, як досі, піде праця над культурно-освітнім піднесенням села і дальшою розбудовою кооперативи. Від Повітового Союзу Кооператив зложив привіт орґанізаційний директор Союзу Дмитро Колодницький. В годину опісля відбулося в салі новопосвяченого дому друге величаве свято—концерт у честь Ексц. Митрополита. Свято отворив промовою о. декан Пилипчук, а відтак слідували точки концерту, переплітані рефератом про ювилята і декламаціями. Аж мило було глянути, як на естраду виступив місцевий хор, около 60 осіб, в мальовничих народніх строях, який виконав 10 точок, переважно народніх пісень у гармонізації Леонтовича, Степового й інших. Ляховицький хор є одним з найліпших у Журавенщині завдяки праці о. пароха сов. Ев. Гарасимовича. Деякі точки концерту були виконані так бездоганно, що з таким хором можна виступити і перед більш вибагливою публикою. Нарід був одушевлений, а присутні гості з інтеліґенції подивляли ту силу праці й енерґії, яку о. сов. Гарасимович вложив у вишколення свого хору. Не менше праці й енерґії треба було вложити при будові самого дому, щоби при ріжних несприятливих обставинах довести діло до кінця. Завдяки о. сов. Гарасимовичеві Повітовий Союз Кооператив дістав одну нову станицю для своєї праці, а провід парохії умілою рукою такого народнього працьовника-ветерана, як о. сов. Гарасимович, дає запоруку, що й культурно-освітня праця в громаді, маючи у власнім домі точку опору, піде дальше певними кроками вперед.

Гість.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Евген Чикаленко: ЩОДЕННИК, 1907—1917. Львів 1931. Видавництво „Червона Калина". Стор. 496.

ЖУРНАЛИ.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО, літературний і політичний двотижневик. Прага, 10. лютого 1931. Ч. 74.

ЗИЗ, журнал гумору і сатири. Львів, 10. лютого 1931. Ч. 4. Рік VIII.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·80 зол. Тенденція на яйця знижкова, на масло удержана.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".
Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфлай".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія (премієра).
Середа, 18. лютого, година 7·30 веч „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".
Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шорав скорше" (Гар. Льойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна лімузини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько-королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Дочка Зори". (Беб Даніельс). Фараонова жінка.

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Ґрета Ґарбо, Дж. Ґільберт).

УТІХА: „Республика піратів".

Програма радіо.

Вівторок 17. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Оперетові дуети. **Льондон** (356,3) 13·00 Квінтет Бровна. **Берлін** (419) 18·30 Пісні Шенберга. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·20 Хор „Сметана". **Відень** (416,3) 12·00 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·45 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Оперова музика.

Середа 18. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для наймолодших. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·35 „Севільський цирулик". **Берлін** (419) 16·30 Капеля Валса. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (4366,2) 20·00 Концерт. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Вінтерніца. **Будапешт** (550,5) 12·50 Балалайкова оркестра. **Харків** (937,5) 19·00 Українська музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 17. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові плити; 15·00 Трансмісія з Варшави; 16·30 Авдиція для наймолодших; 17·15 Трансмісії з Кракова; 19·40 Трансмісії з Варшави; 20·15 Скрипковий рецитал Кохенського; 21·00 Трансмісії з Варшави.

Середа 18. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові плити; 15·00 Трансмісія з Варшави; 16·15 Програма для наймолодших; 17·45 Радіоорхестра з Варшави; 19·40 Трансмісії з Варшави; 20·15 Трансмісії з Вильна.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хор **„Дрогобицький Боян"** улаштовує в Стрию, **дня 19. II. 1931 р. — великий концерт української пісні.** 1454 4—?

Ширші Сходини членів Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться у вівторок (17. лютого ц. р.) в 6-тій годині вечором у домівці при вул. Мохнацького 12. На деннім порядку відчит Д-ра Володим. Константиновича секретаря Еміграційного Товариства: **„Еміграція до заморських країв і наші завдання супроти неї".** — Просимо численно явитися. **СтаршинаКружка.**

Подяка. Отсим висказую щиру подяку за правну оборону в моїм політ. процесі перед окружним судом в Рівнім дня 30. січня ц. р. та за річеві, глибоко обдумані промови в моїй обороні Вп. П. Д-рові Миколі Багриніському, адвокатові з Рівного і Вп. П. послові Д-рові Ст. Білякові. Рівнож щиру та сердечну подяку складаю своїм товаришам праці на народній ниві Брідщини, які підчас мого переїзду через стацію Броди на процес до Рівного вийшли так численно до поїзду і так овацийно, щиро і дружно мене витали, чим уприємнили мені мою подорож під ескортою поліції та піддержали на дусі. — **Олександер Вислоцький, б. посол.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайні Загальні Збори Філії Товариства „Просвіта", в Кракові відбудуться дня 22-го лютого 1931 р. в домівці при вул. Ягайлонській 10. III. пов. — Початок в годині 5½ пополудні. 1499 **Виділ**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.